

Про Бога раціонально кажучи

За сталінських часів моєї юності влаштовувалися дискусії на тему «Наука і релігія». Власне, це були не дискусії, а такі собі самодостатні (з точки зору їх організаторів) риторичні монологи: «В чому полягає реакційна суть релігії і войовничого клерикалізму? Реакційна суть релігії полягає в тому, що...»

Слово *religia* (лат.) означає певний комплекс взаємопов'язаних понять: ге — повернення, звернення, зворотне; *ligare* — пов'язувати; *liga* — зв'язок. Отже, релігія — це певне сполучення переважно духовних та інтелектуальних можливостей розуміння Світу через вивчення характеру зв'язків між системами різних рівнів, зокрема й між Творцем та Його створіннями. Але ми будемо розмірковувати не про релігію.

Memento mori

Тобто: пам'ятай про смерть.

Кожна народжена людина **обов'язково** помре. Це одна з небагатьох абсолютних істин цього світу: **обов'язково!**

Причому, чим довше живе і чим довше зберігає здатність мислити, тим частіше ставить собі два запитання: для чого людина живе? що буде після смерті?

Особливо гостро ці питання постають тоді, коли на наших очах помирає хтось з рідних, близьких нам людей, коли треба померлого обмити, переодягти, кілька разів перекладати, коли небіжчик впродовж кількох днів лежить у труні посеред хати, випромінюючи потужний фон постраху, паралізуючи свідомість, створюючи відчутний тиск на психіку і наповнюючи душі присутніх болем і тривогою, яка не підвладна людській волі.

Тризна, поминки, поминальний обід — це спроба вирватись з обіймів непогамованого тваринного страху, сумнівів і почуття провини перед померлим у середовищі тих, хто, як правило, виявляється невідповідним до цієї зустрічі з абсолютною, очевидною, незмінною (природною!) істиною людського буття.

А це ж тільки зустріч на боці свідків. Бо потім, через певний час, кожен **обов'язково (!)** опиниться на боці головної дійової особи цього одвічного спектаклю з останнім актом, що грається для нього персонально...

Класичний матеріалістичний світогляд стверджує, що смерть тіла — це абсолютний кінець всього суцього для померлого індивідуума: спектакль закінчено, впала завіса, а за нею — нічого.

Нині вже не тільки ідеалістичний (і не тільки суто релігійний) світогляд виходить з того, що матерія може бути живою (одухотвореною) і мертвою (бездуховною).

У сучасному світі існують сотні теорій (в тому числі й таких, що не мають нічого спільного з релігією), які по-своєму пояснюють явище духовності. Зокрема, й загальна теорія систем, у джерел створення і удосконалення якої стояли такі стовпи мислення як Роджер Бекон (серед багатьох його винаходів слід нагадати про створення сучасного календаря, введеного через триста років папою Григорієм III, та пороху — 1242 р., що поклато початок створенню вогнепальної зброї), Леонардо да Вінчі, П. К. Енгельмайер, В. І. Вернадський, Г. С. Альтшуллер, Едвард де Боно, В. М. Сідоров та інші.

Теорія систем — у її сучасному трактуванні — сприймає будь-який об'єкт як нерозривну цілісність трьох частин: машинної, апаратної і приладної. Машинна частина об'єкта (системи) приймає, перетворює, передає і використовує енергію; апаратна — приймає, перетворює, передає і використовує енергію; приладна — приймає, перетворює, передає і використовує інформацію.

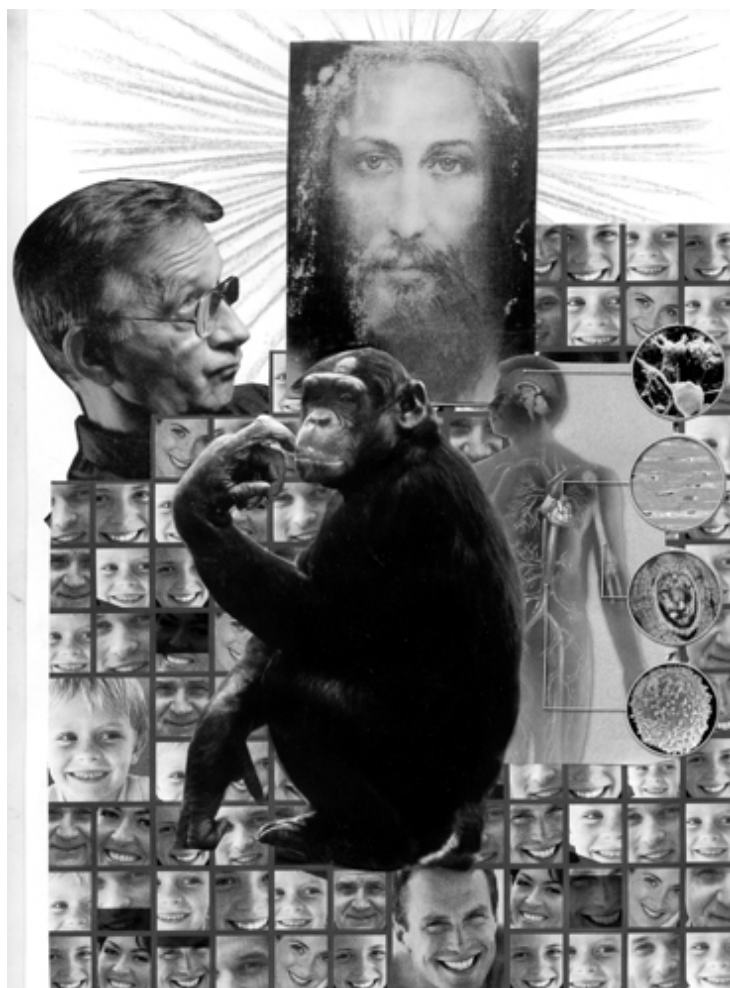
Прикладом може слугувати не тільки суперсучасний літак чи підводний човен, а й звичайна електродріль або навіть середньовічна система автоматичного регулювання рівня води на річках Німеччини. І, звичайно, кожна жива істота, зокрема й людина.

Генріх Альтшуллер не вживав визначення *дух*, проте серйозно розширив поняття *поля* і ввів принципово нове поняття — *реполь* (речовина + поле сил), розглядаючи його, як складову частину, «молекулу» будь-якої функціонуючої системи. Наприклад, у функціонуючій системі *морський транспорт у Заполяр'ї* функціонуючим елементом є криголам, який використовує певну енергію і створює поле сил, завдяки чому стає можливим ламати лід, утворюючи прохід для каравану суден. Але й сам криголам являє собою систему реполів, тобто конструктивно-технологічних елементів, більше чи менше «заряджених» різними полями: механічними, гідравлічними, тепловими, акустичними, світловими, електричними, пневматичними, електронними тощо.

Якщо якийсь окремих елемент системи не оснащено полем (тобто цей елемент не має відповідного поля в своєму розпорядженні, а отже й не використовує поля), то як він тоді зможе функціонувати? Навіщо він тоді взагалі потрібний? Жива здорова людина складається виключно з реполів, бо жодна її клітина не може бути мертвою, «незарядженою», непольовою.

Г. Альтшуллер сформулював вісім законів існування і розвитку систем, останній з яких — *закон збільшення репольності* — стверджує, що удосконалення всіх систем відбувається через розвиток польової частини реполів, тобто шляхом зменшення питомої частки, обсягу і ролі речовин з одночасним збільшенням обсягу, підвищення рівня, потужності і впливу полів.

В ідеалі це означає такий розвиток і функціонування систем, коли кількість речовин в реполях зменшується до нуля, натомість їх польове оснащення збільшується і удосконалюється якісно: від механічних до теплових, далі — до електричних, електронних, оптичних і т. д., із залученням полів інформаційних.

Бо що то є таке — *ангел*? Це такий системний об'єкт, в якому майже (або зовсім) відсутня речовинна складова конструкції, проте існує необхідна енергетично-інформаційна складова. В епоху сотового зв'язку вже ніхто не сумнівається у можливості «безречовинного» існування інформаційно заряджених енергетичних полів і їх керованого переміщення у просторі. Ангел — це досконалий реполь, в якого, крім енергії і інформації, є також центр автономного функціонування і керування, який ми називаємо свідомістю.

Не всі люди перетворяться в ангелів, але у всіх людей душа (поле) відірветься від тіла в момент смерті.

Чому? — спитаєте. Тому, що у світі реполів існує можливість окремої взаємодії (спілкування) полів різних реполів. А отже, поле сил будь-якого об'єкта (системи) існує, за великим рахунком (або великою мірою), незалежно від речовинної частини цього об'єкта. Зв'язок між речовиною і полем об'єкта є тимчасовим. Рано чи пізно, але настає момент (або період), коли невидиме поле відділяється від видимої речовини; точно так, як теплове поле нагрітого сонцем вдень пляжу, невидимо відділяється від піску ввечері.

І чим примітивніший реполь, тим легше і скоріше відділяється від нього поле.

Еманацію (випромінювання, ауру) душі (тобто певну частину поля людини) можна побачити, якщо сфотографувати людину в електромагнітному полі певної частоти. Причому, в залежності від кольору і форми еманції, можна діагностувати стан душі конкретної людини. Цей фізичний ефект було відкрито подружжям вчителів Кириан зі Ставропілля і введено до міжнародного каталогу на початку 70-х років минулого ХХ століття під офіційною назвою *ефект Кириан*.

А вже 1980 року, на першому всесвітньому конгресі з психотроніки у Празі, було повідомлено про створення американськими вченими атласу аури людини, підготовленого в процесі дослідження ефекту Кириан, в тому числі: під час фотографування різноманітних психічних станів людини, спровокованих в широкому діапазоні почуттів і емоцій на в'язнях-добровольцях.

Трапляються поодинокі особи, котрі від природи мають дар бачення людської аури. Вони стверджують, що аура відривається від тіла в момент смерті. Факт «відриву душі від тіла» підтверджено в численних описах вражень пацієнтів доктора Раймонда Муді, який аналізував розповіді хворих, котрі пережили клінічну смерть і розповів про це в своїй книзі «Життя після життя».

Існує багато точок зору і теорій щодо комунікації в системі «цей світ — той світ». В молитві «Вірую» вимовляємо такі слова: «...*Вірую в Святу Вселенську Апостольську Церкву, спілкування святих, тіл воскресіння...*». Варто замислитись над останніми чотирма словами, особливо щодо спілкування (комунікації — кого з ким?) і тіл (в тому числі: інформаційно-енергетичних). Навіть якщо хтось переконаний, що тут маємо справу з комунікацією на дорозі з рухом в один бік, все одно треба пам'ятати, що на ній впевненіше почуваються ті душі, які не обтяжені гріхами.

«Memento mori!», — з усмішкою вітаються члени ордену камедулів. Тобто не гріши, тримай совість в чистоті, тоді й душа радітиме і не переживатиме трагедії смерті тіла, бо знатиме, що матиме вічне життя. Вічне життя поля, яке відірвалося від обмежень, що їх накладає речовина. Життя в світі досконалих реполів.

На так званий здоровий глузд

Свята Церква вчить нас, що віра в існування Бога — це дар Божий. Цей дар довіри до Творця, довіри дітей Божих до свого Отця небесного, дається як великий подарунок, як підстава для нашої повсякденної радості і не потребує жодних доказів. Разом з тим, цілком реально існують *раціональні докази* існування Бога.

Матеріалістичний світогляд пропонує дуже простий підхід до цієї проблеми і дуже просте її розв'язання, а саме: все, що кожна людина може запримітити, відкрити, зафіксувати за допомогою своїх відчуттів, можливостей сприйняття або створених людиною відповідних

приладів, — все це є матеріальним і насправді існує. Все інше, про що кожна людина не може стверджувати з цілковитою певністю що воно існує (наприклад, тому, що не може побачити на власні очі), матеріалістичне знання називає містикією, тобто неіснуючим, вигаданим, фантастичним (водночас перекируючи поняття *містицизму*, траккуючи його примітивно і презирливо).

Бачимо, що світогляд матеріалістичний визнає світ не таким, яким світ є в його цілісності, а визнає лише ту його частину, яка може бути зрозумілою для людини на даний момент; для людини, яка світу не створила, а прийшла в уже існуючий; для людини, яка ще сама не певна того, ким вона є і звідки взялася як різновид живого.

Отже, з матеріалістичної точки зору виходить, що світ постійно збільшується за рахунок збільшення матеріалістичного знання людини. Але ж світ насправді не збільшується, а є таким, яким є. І що може означати для безмежного світу повідомлення про чергове наукове відкриття, яке додає лише краплю знань в океані людського невігластва?

Чи є сенс у тому, щоб людина вважалася за вершину світового розуму, якщо людина нічого більше не знає у порівнянні з тим, що вона на цей момент зрозуміла? Кожне нове відкриття нагадує людині про це, вказує на відносність і обмеженість її знань. Та й ті знання, які має людина, вона не вміє використовувати із повною користю для себе. Але людина вперто тримається своєї облуди, побудованої на власному егоїзмі, не бажаючи погодитись з *фактом обмеженості своїх можливостей пізнання, як можливостей функціональних*.

Наберімося трохи терпіння і спробуймо уявити собі розвиток світу через його елементи, що вже реально існують. Адже, якщо світ створено одним Богом-Творцем, то, мабуть, залишилися якісь сліди, якісь свідчення про творення з **одного** творчого джерела, про притаманні Йому, характерні для Нього ознаки Його творчої лабораторії, якісь засадничо однакові підходи до конструювання створених Ним об'єктів, чи хоча б якась універсальна тенденція або загальний закон, що поєднує ці об'єкти і бодай приблизно вказує на взаємозв'язок між ними.

Бо якщо світ творився *сам собою*, як про це стверджують прибічники еволюційної теорії, тоді в ньому не може бути однієї спільної і притаманної для кожного об'єкта цього світу ознаки, засади, характерної закономірності. А як насправді?

Для внесення ясності у це питання розглянемо функціональні можливості деяких матеріальних елементів, які стоять у певному *ряді досконалості речей видимого світу*: піщинка (пісок), крапля води (вода), рослина (трава, водорості, дерева), риба, звичайний домашній кіт, мала дитина, дорослий чоловік.

Піщинка і увесь пісок, незважаючи на те, що він, на перший погляд, є класичним прикладом мертвої природи, має своє життя і добре реагує на різні зовнішні сили (взаємодіє з ними). Наприклад, може рухатися за подихом вітру, або течією води. Піщинка спроможна притягати і утримувати молекули води, разом із водою формуючи плівку натягу на своїй поверхні.

Пісок реагує на зміни температури: збільшується об'ємом під час нагрівання, або зменшується, віддаючи тепло. Отже, піщинка функціонує сама і співпрацює з іншими елементами дійсності на рівні своїх **функціональних можливостей**, незважаючи на те, що вона є звичайним маленьким камінчиком, який навіть своєї форми самостійно не може змінити. Бо таким є *світ каменя*.

Проте навіть піщинка вже може бути *реподем*, а отже, виконувати функції інструмента, виконавчого (робочого) органу. Наприклад тоді, коли нагріта сонцем велика кількість піщинок використовується як пляж, або коли мішечок з гарячим піском кладемо собі на хворе місце.

Крапля води (або багато крапель, наповнене відро води, дощ, ріка, море) може змінювати свою форму, може у великій кількості перетікати через дуже малий отвір. Може пройти крізь пісок у будь-якому напрямі, вміє не тільки змінювати об'єм під впливом температури, а й змінювати свій фізичний агрегатний стан у широкому діапазоні

можливостей — газ (пара), рідина (вода), тверде тіло (лід) — вбираючи, акумулюючи і виділяючи багато енергії.

Ефекти взаємодії тепла і води є незмінними від сотворення світу, але лише 1807 року після народження Ісуса Христа відбувся перший у світі рейс пароплава, коли водяний *реполь* наочно задемонстрував свою здатність виконувати солідну роботу в технічному прогресі та експлуатації транспортних систем.

Крапля води вміє вже набагато більше порівняно з піщинкою або каменем. Крапля спроможна навіть змінити форму і розмір каменя («крапля камінь точить»), але не здатна рости і розмножуватися. Такий є *світ води*.

Рослина здатна *рости і розмножуватися*. Рослина вміє проростати крізь пісок (навіть крізь асфальт тротуару) впертіше ніж вода; може витягти багато води з великої глибини і передати її вгору на відстань до 40–50 метрів (ліани в тропічному лісі). Рослини самостійно, за певною програмою, формують свій зовнішній вигляд і внутрішню структуру, відповідно до певного різновиду, враховуючи всі його генетичні ознаки.

Рослини западають у сон і прокидаються зі сну, квітнуть, вирощують плоди, дають насіння і вмирають переважно там, де живуть; як правило, протягом свого життя пов'язані із землею, але не маючи можливості рухатися по ній. Тим не менше, рослини живуть у спосіб очевидний, біологічний, демонструючи певні перетворення енергії і речовин з використанням інформації.

Явище фотосинтезу, згідно з яким сонячна (в тому числі фотонна) енергія перетворюється на рослинну масу, що постійно нарощуючись, забезпечує їжею все людство і всі живі організми від створення світу, було відкрито вченими досить недавно. Але це відкриття нічого не змінило в існуючому світі, Творець якого знав про це явище перед усіма віками і Сам заклав це явище в рослини.

У рослини, які переважно стоять, не рухаються, не ходять, але живуть на міру своїх **функціональних можливостей**, на своєму рівні функціонування, що знаходиться над рівнями функціонування (світами) каменя і води. Бо **рівень функціонування** — це світ систем, які спроможні реалізувати свої можливості в існуючих для них умовах, обмежених даним рівнем функціональних можливостей.

Кожен рівень є світом, який вміщує в собі світи примітивніші, тобто світи того життя, яке відбувається на обмеженіших (нижче розташованих) рівнях функціональних можливостей. Саме тому світ рослин (рослинних реполів) містить у собі також світи води і піску (землі, ґрунту).

Риба має значно більше функціональних можливостей ніж рослина. «Рибний» *реполь* значно багатший на різні речовини, енергетичні і інформаційні поля. Риба спроможна користатися водою і рослинами, може розпізнавати своїх ворогів і уникати їх, може навіть зробити власне гніздо з камінців або піску.

Птах, за своїми функціональними можливостями, стоїть вище за рибу. Він вміє робити все те, що вміє риба, а крім того, ще може ловити риб і збудувати своє житло (гніздо) у такому розумному місці (наприклад, видовбавши дупло), яке захистить його потомство від злого нападу.

Кіт, за своїми функціональними можливостями, перевершує птаха. Він вміє не тільки ловити рибу і птахів, а й змінювати свою поведінку і наміри залежно від конкретних умов життя, пристосовуючись навіть до людини, до її вимог. *Функціональна програма*, закладена Творцем в kota, є ще більш гнучкою ніж та, що закладена в птахів і риб, а отже передбачає можливість самонавчання і самовдосконалення на основі власного, індивідуального досвіду конкретного створіння.

«*Котячий*» *реполь* не тільки досконаліший (бо багатший і різноманітніший за рахунок вміщених в ньому речовинних субстанцій і інформаційно-енергетичних полів) ніж реполі птаха і риби, а й дає деяку можливість його самостійного розвитку.

Людина — функціонально найбільш досконале створіння з усіх існуючих на Землі. Людина вміє робити майже все те, що й інші розглянуті вище елементи визначеного нами

ряду досконалості, але й набагато більше. Для прикладу можна навести хоча б такі функції, як створення нових елементів дійсності.

Людина не тільки насипає великі гори піску, землі й каміння, не тільки збирає великі води (в тому числі: будуючи великі греблі, штучні моря), не тільки вирощує нові версії рослин, риб і тварин за допомогою селекції та генної інженерії, але також шукає сенсу в усьому тому, що вона розуміє, як і в тому, чого зрозуміти не може.

Риба, птах, кіт, людина рухаються самостійно. Не мусять стояти в одному місці причеплені коренями до землі, тягнучи з неї поживу. Мають у собі маленький хімічний реактор (котел), в якому поживу можна акумулювати, розкладаючи її спочатку на потрібні субстанції, а потім випродуковувати з них для себе необхідну кількість енергії, а також потрібну кількість необхідних речовин для власних зовнішніх і внутрішніх будівельних та ремонтно-регенераційних робіт, що відповідають вимогам даного біологічного виду.

Причому, якщо рослини і тварини живуть і розвиваються, переважно, на основі закладених Творцем *обмежених генетичних програм*, то генетичні програми, закладені в людину, дозволяють їй удосконалюватися у величезному просторі інтелектуальних і фізичних можливостей. Людина може навіть будувати себе згідно із власною волею: може наростити м'язи на видатного культуриста, а може скинути надмір власного тіла; може витренувати ноги на витривалість марафонця, або розвинути мозкові клітини для виконання великих розрахунків чи вирішення складних завдань.

На відміну від тварин, птахів, риб, рослин людина шукає нові поняття і нові знання для збільшення своїх функцій і розширення своїх можливостей у світі, про який вона так мало знає...

*Ряд елементів, який ми розглянули, є низкою кількісно і якісно різних можливостей самореалізації реполів. Причому, найхарактернішою ознакою, як кожного з цих елементів, так і всього ряду, є **закономірність одностороннього спрямування можливостей самореалізації, оберненопропорційної щодо можливостей їх зрозуміння у протилежному напрямку.***

А це означає, що кожний об'єкт (елемент ряду), кожний (в тому числі біологічний) різновид, взагалі будь-яка система на відповідному рівні функціонування має свою «стелю», має закладену в цю систему природжену межу, конструктивно зумовлений для даного виду кордон, стіну, що обмежує його можливості розуміння світу і себе самого, тобто несе в собі певне, характерне для даного об'єкта, **обмеження можливостей** виконання відповідних функцій та їх подальшого удосконалення. Отже, кожен *нижчий* світ не може самостійно переходити у світ *вищий*.

Людський реполь має досить високу «стелю» своїх можливостей, позаяк здатен не тільки самостійно збільшувати кількість і якість виконуваних функцій, а й, певною мірою, керувати своїми речовинами і полями. Тим не менше, людина також має межу пізнання і розширення своїх функціональних можливостей. Історія людства свідчить, що ця межа поступово відсувається. Проте кожна спроба перейти цю межу завжди закінчувалася трагічно.

Акваріум

Перед кожною свідомою людиною, рано чи пізно, але обов'язково постає питання: який світ є більшим — видимий чи невидимий? Знаменитий французький мікробіолог Луї Пастер (створив вакцини проти холери, сибірської виразки, технологію вакцинації, спростував дотогочасну теорію самозародження мікроорганізмів) відповів на це питання так: «Чим більше вивчаю природу, тим більше із подивом і вдячністю замислююся над доробком Творця».

Як ми вже мали можливість зрозуміти, будь-який об'єкт певного рівня досконалості (з певними, органічними для нього функціональними можливостями) здатен бачити і зрозуміти

лише ті об'єкти, які мають функціональні можливості не кращі (не більші, не ширші) від даного. Водночас, цей об'єкт не здатен побачити і повністю зрозуміти ті об'єкти середовища (світу), які мають більш високий рівень функціональних можливостей.

Отже, кожна система (і не тільки людина) може вважати, що **реполь більш високого рівня досконалості, ніж я, знаходиться за межами мого розуміння**.

І ось один чоловік видобув із надр землі **камінь** (залізну руду, вугілля, вапняк), виплавив метал і зробив з нього вальцьовану раму. Вставив у раму скло, що він його виплавив з **піску**, ущільнив цементом, який випалив з каменя. Потім насипав на дно піску, влив **води**, пустив у неї **рибок**, висадив **рослини**. Все зробив сам. Зробив акваріум. Побудував систему функціонування пов'язаних елементів різної досконалості. Власноруч створив маленький *світ*.

Радіє чоловік, що зробив таку чарівність. Кімната стала неначе пожвавленішою. Приємно зараз після тяжкої праці у вальцівні сісти у тихому покої і подивитися на милих рибок, що плавають собі за склом туди і назад. Такий собі малий світ у великому помешканні. Малий світ у Безмежному Всесвіті. Чоловік може взяти і перенести цей цілий світ до іншої кімнати, або на балкон.

Чоловік дивиться на акваріум з вершини своїх функціональних можливостей і розуміє рибок. Він вже багато чого дослідив з їхнього риб'ячого життя. Навіть прочитав у розумних книжках. Про рослини також, про воду, яка має бути чистою, не холодною, не захарашеною. Довідався навіть про пісок, про те, яким він має бути для рослин, щоб ліпше росли, і для рибок, щоб краще їм почувалося.

Чоловік реалізував свої можливості, можливості свого функціонального рівня. Використав свій рівень досконалості (себе, як реполь «заряджений» інтелектуальним полем) для будівництва світу з об'єктів, які він розуміє, бо вони розташовані на нижчих від нього рівнях досконалості. **Людина** реалізувала свої можливості згідно із **закономірністю одностороннього спрямування можливостей самореалізації**, тобто зі своєї «гори» розуміння — вниз.

Рибка, яка плаває в акваріумі, також розуміє себе, рослини, спілкується з ними на свій спосіб, реалізує свої можливості розуміння життя згідно із тією самою *закономірністю одностороннього спрямування можливостей самореалізації*, тобто зі своєї «гори» вниз. Рибка, що мешкає в акваріумі, очевидно вважає, що світ — це акваріум і що вона, рибка, є вершиною цього видимого нею світу. І з точки зору рибки так воно і є, бо рибка не здатна розуміти *знизу вгору* від свого рівня досконалості, не здатна подолати свою межу можливостей самореалізації, не здатна увияти собі реполь більш високого рівня.

Рослина, яка вчепилася корінням у пісок, добре собі розвивається, пускає нові пагони, радісно хапає відблиски променів сонця. Вона розуміє себе, воду, пісок, світло і тепло. Вона реалізує власні можливості в межах функціональної досконалості свого рівня згідно із *закономірністю одностороннього спрямування можливостей самореалізації*, тобто можливостей розуміння виключно *згори вниз*. Але вона не здатна зрозуміти рибу, яка знаходиться «вгорі», за межею можливостей самореалізації рослини.

І так є скрізь і завжди у цілому Всесвіті від його створення. Все на світі має *природні* (тобто такі, що дано *при народженні*, а отже — конструктивні) можливості бачення і розуміння видимого для себе світу на своєму рівні й далі вниз згідно із *закономірністю одностороннього спрямування можливостей самореалізації, оберненопропорційної щодо можливостей розуміння у протилежному напрямку*. Коротко цю закономірність можна назвати так: **правило одностороннього спрямування можливостей розуміння світу; або: правило органічного обмеження репольності**.

Додержання цього правила є принциповою умовою існування всіх систем, оскільки завдяки цьому утримується порядок і самозбереження Великого Всесвіту навіть тоді, коли б глупота якогось елементу (системи) нижчого ступеня досконалості спромоглася розвалити якийсь малий світ. Власне ця закономірність утримує Світ і всі його малі світи від перетворення у балаган. Дотримання цього правила, як під час створення, так і в процесі

подальшого удосконалення Світу, в кінцевому рахунку, завжди має сприяти позитивному розвитку кожного елемента, системи, рівня досконалості.

Кожен у розглянутому вище ряду об'єктів замикає свій *світ*, в якому присутні всі ті функціональні елементи, можливості самореалізації яких не перевищують функціональних можливостей даного об'єкта. Верхня межа кожного такого малого світу (як світику у Великому Світі) для відповідного об'єкта **A** проходить між цим об'єктом і об'єктом **B**, який є більш функціональним у своїх можливостях самореалізації, тобто таким, що знаходиться на вище розташованому ступені функціонування систем.

Для оснащеного більш досконалим полем об'єкта **B** світ **A** є видимим і зрозумілим. Натомість для об'єкта **A**, який має поле нижчого рівня, світ **B** є невидимим і неможливим для зрозуміння. Лише за умови такого ієрархічно-польового порядку розміщення об'єктів (і відповідних світів) у Всесвіті, жоден примітивніший світ **A** ніколи не подолає і не здобуде більш розвинутого (і, сподіваємося, більш морального) світу **B**. Відповідно, світ **B** не спроможний завдати шкоди більш розвинутому (репольнішому) світові **B**, бо не здатен перейти межу між ними.

Тому щаслива рослина в акваріумі відчуває делікатний дотик рибки, як дотик взагалі, а не конкретно рибки. Рослина рибки не бачить. І не тільки тому, що не має очей, в яких могла б відбитися гарна срібляста луска цієї рибки. Натомість щаслива (як видається) рибка бачить рослину в акваріумі, бачить якісь плями, тіні і світло за склом. Але що може рибка знати про світ за цим склом?

Чи можна навіть вважати, що рибка бачить світ поза акваріумом? Бачити — означає розуміти. А що взагалі розуміє рибка про життя у кімнаті, де стоїть акваріум, про речі, об'єкти, явища за склом? Чи здатна рибка відрізнити, хто стоїть за склом: господар дому, його дружина, мала дитина, або кіт, який давно чекає на те, щоб полишили його самого у кімнаті з акваріумом? Очевидно, що для рибки світ поза акваріумом є невидимим. І не тільки у сенсі оптичному, а передусім, у сенсі інтелектуальному, в сенсі можливостей пізнання. Репольному.

Мале дитя також не бачить, бо не розуміє, незважаючи на те, що дивиться. Багато дорослих людей не розуміють, здавалося б, цілком очевидних речей, навіть не усвідомлюють, що дивляться на них, бо дивляться не розуміючи. Як правило, ці люди не працюють над розвитком і вдосконаленням своїх полів, не намагаються використати можливості, надані їм Творцем.

Отже, бачити — це не тільки функція очей. Бачити — означає мати зв'язок через розум і серце із світом відносно невидимим, відчувати і намагатися зрозуміти його, перетворюючи для себе цей умовно невидимий світ у світ зрозумілий, а отже — видимий.

Принагідно варто нагадати, що **релігія** — це певне сполучення польових (в тому числі інтелектуальних) можливостей розуміння Світу і його систем, зокрема й через вивчення характеру зв'язків між Творцем і Його створіннями.

Коли б порівняти дві точки зору по обидві сторони скла акваріуму — людини про рибу і риби про людину — то яка пропорція відповідала б у такому випадку порівняння їх інтелектуальних, фізичних, функціональних (репольних) можливостей? Тисяча до одного, мільярд до однієї десятої? У кожному разі, людина виступає в даному випадку, як творець цього акваріумного світу, залишаючись у світі «надакваріумному», який не може бути зрозумілим (видимим) для всіх об'єктів (мешканців) акваріуму.

...Сталося так, що мала дитина лишилася сама в кімнаті, дотупцяла до акваріуму і постукала дерев'яною іграшкою у скло. Шибка акваріума тріснула, дитя злякалося і втекло в інший куток кімнати. Там, на килимі, забавилося возиком і одразу забуло про все.

А тим часом, вода тихо витекла з акваріума через розбиту шибку. Чотири гарненькі рибки ще якусь хвилику конвульсивно стріпували хвостиками і вже потім лежали тихо.

В їхньому *світі* сталася катастрофа і майже увесь загинув. Цілий світ обсягом одного відра води. Для рибок іншого не було. Тепер вже не мають сенсу жодні дискусії про видимий і невидимий світи, або про те, чи взагалі можливо виготовити скло з піску (з точки зору риб).

Для риб не був видимий навіть світ kota, який знає цілий мікрорайон, особливо підвали будинків. Не був видимий для рибок світ дитини, яка крім квартири, двору, парку і дитячого садка, ще трохи пам'ятає берег моря, де була з мамою влітку.

Якщо для рибок залишився невідомим реальний світ далеких країн, до яких час від часу їздить господар помешкання, то що вже казати про світ галактичних систем навколо далеких зірок, світло від яких долинає до Землі протягом десятків років і уявити які здатна далеко не кожна людина? Для рибок існував лише світ з одного відра води між прозорими стінами; і от вже його немає...

Пізно ввечері господар дому вийшов на балкон, подивився на чорне небо повне зірок. Раптом уявив собі, що він є рибою, яка вдивляється через скло в інший світ, марно намагаючись зрозуміти неможливе. Подумав: щоб вийти за межі нашої людської шибки, щоб вийти за кордон наших можливостей пізнання, аби зрозуміти щось поза нашим акваріумом, обов'язково треба отримати благодать від Творця нашого «акваріума», нашого світу. Світу, який є набагато більшим від об'єму відра води, але також *підпорядкований правилу однобічного спрямування можливостей розуміння світу*, тобто органічному обмеженню репольності. Бо світ людини містить в собі відносно сталі пізнавальні межі, завдяки яким для людини більша частина світу є невидимою.

І, дивлячись у нічне небо, думав чоловік про те, що дуже хотів би бути поміченим з того, зовнішнього боку шибки. Думав про те, що життя людини на цьому світі є дуже коротким і що в нашому акваріумі дуже багато таких проблем, що їх, мабуть, навряд чи спроможні вирішити самі люди без допомоги Творця. Особливо враховуючи, що маємо забагато самовпевненості при великій короткозорості.

«Люди — це дуже зарозумілі риби, — подумав собі чоловік на балконі, — можуть не помітити того, що невидимий світ знаходиться поряд, а не тільки в інших галактиках. Можуть не повірити, що духовне поле сил (душа) людини може жити вічно і незалежно від тіла».

І тоді відчув, що хтось зацікавлений і добрий дивиться згори на нього. Добрий Творець Світу видимого і невидимого.

(«Слово Просвіти», числа 39, 43, 52, вересень–грудень 2002 р.)

Резонанс: «...віра не вимагає знань»

Християнство подає Бога не підвладним раціональному пізнанню. В нього можна тільки вірити або не вірити. Знання (раціоналізм) роблять віру непотрібною. Якщо ми підступимось до Бога раціонально у розрізі біблійного вчення, то Біблія одразу розсиплеться, починаючи з першої глави першої книги Мойсея (М1). З нею розсиплеться і поняття про Бога в тому ж сенсі, бо М1, М2, М3, М4, М5 є творінням самого Бога (одкровення).

Можна стверджувати, що саме раціональні підходи до Бога, до християнської релігії розпорошили її на сотні течій, вірувань, конфесій, бо поява кожної з них так чи інакше спиралася на якісь раціональні пояснення чи трактування. В результаті раціонального підходу до вивчення Слова Божого знайдено протиріччя і «недоречності», інформація про які стала набутокм великого числа людей, котрі не лише усвідомили ці «недоречності», а й висловили своє ставлення до них у різноманітних організаційних формах.

Справді, віра не вимагає знань. Вірують і тоді, коли ситуація є абсурдною з позиції здорового глузду. Місце для раціонального пізнання сутності Бога знайдеться лише в тому випадку, коли сама Його сутність не буде вважатися ірраціональною, а буде навпаки, визнаватися матеріальною, раціональною.

Не марнуймо ні часу, ні коштів, ні газетних шпальт. Залишмо пізнання Бога теологам!

Микола СОЛОНЕНКО, м. Харків

Про матеріалізацію ірраціонального

Не вступатиму в полеміку з автором листа, фрагменти якого тут наведено; не збираюся нікого переконувати, але мушу дещо пояснити з добре відомого.

Наша газета стоїть на позиціях християнської етики і дотримується вимог історизму, в тому числі того історичного факту, що Слово Боже стало Тілом і оселилося між нами в особі, образі й тілі Його Сина.

Інформація, інформаційне поле — це субстанція матеріальна; вона, як кажуть, «висить у повітрі», а отже, переміщується, входить і виходить, передається на відстань. В епоху сотових телефонів цей факт не викликає сумнівів.

Але ще за тисячоліття до появи електроніки, радіозв'язку і навіть електротехніки, вже казали: «мені спало на думку» або «прийшло в голову». Слушно! Але якщо прийшло, то воно перед тим, мабуть, якимось йшло, звідкись вийшло, а ще раніше було там, звідки потім вийшло, щоб врешті прийти до голови, або звідкись «падати».

Свята Вселенська Церква вчить нас, що віра це дар, який дається як певна форма покликання, благословення, покладання Богом певних обов'язків на конкретну людину. Але різною мірою і далеко не кожному в переконливий спосіб. Про це добре знають поети, мислителі.

Бог створив людину, як особу вільну — вибирай що хочеш. Проте тут-таки зазначив словами Сина стосовно всіх бажаючих: «Просіть і буде вам дано, стукайте і вам відкриється».

У постсовецькій Україні є багато людей, котрі здатні й годні стукати, проте не дуже здатні просити. Але хочуть, щоб їм відкрилося. Мають на це право. Маючи вищу освіту, володіючи значним комплексом раціональних знань з природничих дисциплін, вони вимагають довести їм («А от ти мені доведи!») існування Бога. Вони хочуть Його «помацати» з позиції своїх знань і переконань.

Різними можуть бути дороги до усвідомлення Творця, до поєднання з Ним, щоб увірувати у вічне життя душі («Хто увірує в Мене, матиме життя вічне»). Зокрема й прямуючи до пізнання Бога від системи раціональних знань. Адже раціональні знання, великою мірою, — наприклад, закони фізики, жива природа — є відображенням і продуктом діяльності Творця.

Той, хто вже пройшов (і прийшов!) цією дорогою, той переконався, що він став міцніший, незалежніший, свідоміший, спокійніший, щасливіший зрештою. Тим більше, що віра без знань ризикує перерости у релігійний фанатизм, а за тим — і в екстремізм, агресивний фундаменталізм.

Так, справді, наукою про Бога займаються теологи. Але не для того, щоб задовольнити власну зацікавленість, а щоб всебічно обґрунтувати знання, потрібні кожній людині.

А для кожної людини знання про Бога, а точніше — про Його вчення, подано у катехизисі, головним змістом якого є розкриття суті Декалогу (Десяти Заповідей Божих) і його застосування в практичному житті кожної людини. Причому, саме для того, щоб людина стала міцнішою, щасливішою.

Що стосується конфесій (про які, як напевне зауважили читачі, ми нічого не говоримо), то для нас суттєвим є той історичний факт, що Ісус Христос створив лише одну конфесію, одну Вселенську Церкву, та ще й заповів, що має бути «одна вівчарня і один пастир».

Тому, після всіх розколів Церкви, настав період, коли усвідомлення об'єднання християн набуло конкретних форм екуменічного руху, проти чого рішуче виступає хіба що так званий Московський патріархат, який своїми діями більше нагадує політичну світську організацію, ніж душпастирську.

Тоді як одним із позитивних результатів справжньої душпастирської діяльності (а не її імітації) якраз є визначення сутності Бога, як сутності цілком матеріальної. На що і спрямований цикл публікацій «Про Бога з раціональних позицій». Публікацій газетних, а отже таких, що не претендують на вичерпність.

(«Слово Просвіти», ч. 47, 22 листопада 2002 р.)

Щоб безнадійне ожило і зазеленіло

У сучасному політичному лексиконі міцно закріпилося одне хибне визначення: *езуїтський* — як такий, що поганий, злий, підступний. Більше того, багато хто досі вважає, що *езуїти* були безпосередньо пов'язані з діяльністю інквізиції. На жаль, це несправедливе твердження, яке вбила в наші голови більшовицька пропаганда, передається й в наш час новому поколінню, як аксіома.

Щороку, 31 липня, Вселенська Церква з особливою симпатією вшановує одного із найпомітніших зі своїх майже 800 святих — Ігнатія Лойола — видатного вченого, просвітителя, винятково чесну і шляхетну людину. Саме він розробив методико-практичний інструментарій духовного звільнення особи, зробив суттєвий внесок у формування засад

свободи і демократії через очищення свідомості, зміцнення духу, розвиток доброти і любові до ближнього.

Ін'іго Лопес де Лойола народився у невеличкому містечку на півночі Іспанії, у баскській родині професійного військовика. У шістнадцять років стає до служби, як паж при кастильському дворі, у повноліття отримує звання офіцера, потім бере участь у кількох кампаніях проти Франції.

У віці тридцяти років, під час оборони фортеці Пампелюна, дістає тяжке поранення гарматним ядром. Впродовж півроку, мало не щодня перебуваючи на межі життя і смерті, переосмислює суть багатьох речей і явищ, поступово формуючи нове світосприйняття, нову систему цінностей і розуміння духовності.

Одужуючи, починає багато читати і звертає увагу на цікаву закономірність: розповіді про події світського характеру — особистий успіх, багатство, військові звитяги, романтичне кохання — залишають по собі якесь невдоволення або забуваються майже одразу по прочитанні; натомість факти з життя осіб, які присвятилися служінню іншим людям і Богові, пішли на муки в ім'я справедливості, — викликають глибокі переживання, роздуми, створюють в душі острівці спокою.

Замислюючись над причинами та джерелами людського зла,

І. Лойола починає проводити дослідження на собі самому. Поступово доходить висновку, що найкраща річ, яку можна зробити в цьому світі, — це навчити людину працювати над собою і керувати собою, щоб вона насправді була розумною, мислячою, відповідальною. Відтак, приймає рішення служити очищенню людей від зла, сприяти розвиткові їх досконалості.

Присягає на вірність і складає свою зброю перед чудодійною іконою Матері Божої в святині Монсеррат, а потім, упродовж 11 місяців, усамітнівшись у печері, спокутує молитвою попереднє життя та проводить над собою експерименти в сфері духовності.

У віці 34 років не соромиться сісти за шкільну парту, щоб опанувати мову вчених — латину, потім студіює в університетах Алкалі, Саламанки, Парижа. Під час навчання також вчить своїх колег методам панування над собою.

Проповідницька діяльність Ігнатія, який враховує новітні відкриття науки і досвід власних досліджень, викликають невдоволення духовенства. Двічі його запроторюють до в'язниці, чотири рази його справу розглядають у судових процесах, у тому числі двічі — на суді інквізиції.

Його гострий розум, дивовижна сміливість і логіка долають супротив суддів у цій непростій боротьбі за життя і за право на власну думку. Двічі його засуджують, але кожного разу після звільнення, незважаючи на переслідування, продовжує навчання, дослідження, об'єднує однодумців.

Врешті отримує сан священника і, вже як отець Ігнатій, разом із сімома прихильниками, засновує Товариство учнів Ісуса (лат. — Єзуса), тобто *Орден єзуїтів*, головна мета якого — нести всебічну інтелектуальну і духовну освіту людям різних народів і країн, розвивати і поширювати нові знання.

Науково-практичний доробок св. Ігнатія — твори, листи, сентенції — випереджали його час і досі є надзвичайно актуальними та цікавими для людини XXI століття.

«Лист про досконалість» (1547 р.) у своїй третій частині подає чотири способи, за допомогою яких можна звільнити людину від найбільш типових недоліків. «Лист про слухняність» (1553 р.) розкриває закономірності успіху у міжлюдських взаємовідносинах, вміщує методіку поведінки особи і побудови таких стосунків, котрі забезпечують поєднання навіть малосумісних характерів.

Його «Інструкція про спосіб розмови і улагодження справ із керівництвом» дивовижна своєю цілковитою відповідністю сьогodнішнім проблемам кадрового менеджменту, вирішенню завдань організації та управління. В «Сентенціях» св. Ігнатія розглянуто 40 висновків для раціональної поведінки у відповідних ситуаціях.

Досліджуючи людську душу і вивчаючи закономірності поведінки людей, зокрема механізми формування їхніх помилок у мисленні і вчинках, св. Ігнатій розробив цілісну систему очищення, зміцнення і саморегуляції психіки. У своєму всесвітньо відомому посібнику «Духовні вправи» (1548 р.) він наводить близько п'ятисот психо-інтелектуальних операцій, викладених у технологічній послідовності їхнього використання для духовного самовдосконалення конкретної особи.

«Vince te ipsum!» (перебори себе сам) — ці слова св. Ігнатія, що він їх часто повторював учням, є надзвичайно актуальними для всіх нас сьогодні, як і його розвідки, де викладено засади, правила та прийоми сучасної психотехніки і психотерапії, що їх він запроваджував у практику ще у XVI столітті.

Розробки св. Ігнатія використали його послідовники, зокрема Зігмунд Фрейд (для створення теорії психоаналізу) та Рене Декарт (сформував теорію пізнавального раціоналізму і сформулював правила раціонального мислення, опубліковані у праці «Роздуми про метод»).

Ігнатій Лойола добре пізнав людську натуру, а тому його поради є надзвичайно сучасними і цінними для нас нині, в епоху оновлення, навернення і повернення до себе. Часто повторюю одну з них: *«Щодня, з великим трудом, не звертаючи уваги на те, чи це є можливим, повинен поливати це засохле мертве дерево, аби врешті могло випустити зелені листочки»*.

Один із моїх колег, відомий письменник, начитана і мудра людина, нещодавно сказав: «Духовний клімат будь-якого суспільства завжди є убогішим, якщо в ньому відсутні дух і буква св. Ігнатія Лойоли».

Говорячи про політику і політиків, найчастіше маємо на думці брудну справу нечесних осіб. Так воно й залишатиметься доти, доки *єзуїтство* трактуватиметься у нашій лексиці в його нинішньому спаскудженому, а не в справжньому значенні цього слова. Бо лише праця над собою і щоденне поливання правдою нашого засохлого дерева може відбудувати Націю.

До речі.

Парламентська бібліотека України, що на Європейській площі у Києві, до 1984 року мала у своїх величезних зібраннях лише одну книжку (причому, столітньої давнини!) про подвижника духу: Быков А. А. «И. Лойола: Его жизнь и общественная деятельность. Биографический очерк». — Спб. 1894.

За роки незалежності бібліотека збагатилася трьома книжками, в тому числі з'явилися й «Духовні вправи», видані у Львові 1998 р. Проте столична читаюча публіка не дуже поспішає ознайомитись із цією книгою, наочно відображаючи інтереси і психоінтелектуальні можливості не лише українського політикуму.

(«Слово Просвіти», ч. 32, 9–15 серпня 2002 р.)

Слово лікує: сентенції св. Ігнатія

- Так довіряся Богу, неначе увесь успіх твоєї справи залежить лише від Бога, а не від тебе. Проте доклади всіх старань так, неначе ти сам це все повинен вчинити, а Бог — абсолютно нічого.
- «Хочу» і «Не хочу» не повинні мешкати в нашому домі.
- Про що б не говорив ти комусь по секрету, кажи так, неначе звертаєшся до всіх людей.
- Це дуже небезпечна річ — намагатися привести всіх до досконалості однією дорогою; така людина не розуміє, наскільки різноманітними і якими численними є дари Святого Духа.
- Передбачити і спланувати те, що повинен зробити, а після виконання дослідити і оцінити зроблене — ось найважливіші засади доброї діяльності.
- Самозречення слід цінити вище, ніж воскресіння мертвих. Лише той, хто не тільки від впливів світу, а й від себе самого звільнився, може вважати, що заслуговує називатися єзуїтом.
- Наскільки ж старанніше треба докладати зусиль, щоб опанувати свій дух понад тіло і щоб навчитися ламати злі порухи душі, а не кості!
- Набагато важче стримати свій дух, ніж уярмити бажання тіла.
- Ми повинні завжди із підозрою ставитись до пояснень, які чуємо від тіла, бо воно звикло своєю слабкістю виправдовувати уникання праці над собою.
- Гроза неприємностей, що без жодної нашої провини насувається на нас, є водночас попередженням про корисні зміни, які невдовзі відбудуться.
- Досвід вчить, що саме там, де спочатку натрапляємо на численні супротиви, як правило, можна сподіватися на плідне завершення справ.
- Зміна місця не змінює звичок; якщо недосконалий не відкине себе самого, не буде кращим десь, ніж він є тут.
- Більша небезпека звичайно приховується у легковажному ставленні до малих гріхів, ніж до дуже великих.
- Диявол, готуючись до атаки на людину, спочатку досліджує, яким є її слабкий бік і в чому виявляється найбільша її недбалість; і тоді саме з того боку ставить свої штурмові машини, і з того боку організує напад.
- Треба одній схильності протиставити іншу схильність, звичці — іншу звичку, подібно як один клин вибивають іншим клином.
- Той, хто припустився помилки, нехай не втрачає духу, бо й помилки, які усвідомив собі, допомагають оздоровити душу.
- Зла людина також і інших звинувачує у злі, подібно до того чоловіка, котрому паморочиться в голові, і він вважає, що все навколо нього вирує.
- Духовний поступ слід вимірювати силою, з якою хтось переборює себе самого.
- Великою допомогою у твоєму поступі є друг, якому дозволив картати тебе за хиби.
- Хоч би навіть із найгіршою людиною зав'язалася розмови про речі Божі, завжди з цього буде користь велика.
- Існують три надійні ознаки монастиря у доброму стані: якщо в ньому чітко дотримуються встановленого розкладу обов'язків, чистоти і правила мовчання.
- і Той робить найбільше, хто добре робить одну річ.

«Уся проблема полягає в тому, що дурні завжди певні себе, а мудрі — сповнені сумнівів».

Гельмут Шмідт

Серед братів

Ну подивіться, що він робить?! Стоїть на колінах невідомо перед Ким, бо жодного разу Його не бачив; розмовляє з Тим, кого переважно не чує, а тим більше не знає, чи чує його Той, до кого звертається, особливо тоді, коли розмовляв з Ним мовчки. Категорична логіка атеїстично-матеріалістичних суджень сприймає таке явище як вияв суспільної аномалії або психічної патології у її нешкідливій формі, тобто визначає його як поміркований фанатизм на культовій основі («Чим би дитя не тішилося, аби не плакало»). Що вже тоді казати про тих, хто молиться все життя по 5–6 годин на добу? Мабуть тут не вистачить нашого напівбільшовицького світогляду і залізобетонної впевненості у своїй правоті, щоб зрозуміти тонку матерію величезного духовного світу, де душа людська може жити світлою радістю вічного спокою у безмежжі невидимого...

Стою перед зачиненою брамою монастиря камедулів, що існує тут від XVII століття і, чекаючи на впуснення, читаю основні правила, вивішені поряд. Орден цей заснований святим Ромуальдом 1012 року для збереження чистоти духу, віри і способу життя перших християн. Його статут вважається найсуворішим серед усіх відомих чернечих громад. Камедули ведуть пустельне життя, сповнене мовчання і повної ізоляції від зовнішнього людського оточення.

Відчиняє мені брат Болеслав, веде до зали відвідувачів. Входить брат Корнелій, помічник преора (настоятеля), — високий, ставний молодий чоловік з проникливими очима, які випромінюють спокій. Після короткої розмови мене перепроводжують до внутрішнього двору, розташованого за третім муром, і поселяють у вільній келії. Чиста кімната з спартанським умеблюванням: ліжка, шафа для одягу, стіл, полиці і стелаж для книжок, настільна лампа, опертя для молитви і образ Найсвятішої Діви. Поряд за дверима: душ, умивальник, туалет і господарча ніша. Стіни у келії обкладено шумоізоляційною плиткою, вікно виходить у сад з городом і пасікою. Вся територія міститься на плоскогір'ї, що оточене старим, дубовим лісом. Преор, — отець Казимір, знайомить мене, як новачка, з порядком і організацією життя у монастирі, повторює основні правила, вручає надрукований на картці розпорядок дня і пропонує виконувати його за дзвонами монастирського храму:

Час початку, год./хвил.	Зміст відповідної частини дня
<u>3.45</u>	<u>Вставання за першими дзвонами</u>
<u>4.00</u>	<u>Година читань у хорі, читання духовне у келії та у храмі</u>
<u>5.45</u>	<u>Утреня, Свята Літургія і Причастя, Благодаріння</u>
<u>7.00</u>	<u>Сніданок і вільний час</u>
<u>8.00</u>	<u>Фізична праця у полі, городі, саду, на території</u>
<u>11.45</u>	<u>Секста (шоста молитовна частина) у хорі</u>
<u>12.00</u>	<u>Молитва на Ангел Господній, обід і вільний час</u>
<u>14.00</u>	<u>Нона (дев'ята молитовна частина) у хорі</u>
<u>14.15</u>	<u>Фізична праця у полі, саду, городі, на території</u>
<u>16.30</u>	<u>Розарій — молитва до Божої Матері</u>
<u>17.30</u>	<u>Духовне читання у келії або у храмі</u>
<u>18.30</u>	<u>Вечірнє моління у хорі; читання у капітулярі, Велика Молитва і Покроплення святою водою, Молитва за померлих, Розарій братів</u>
<u>20.00</u>	<u>Гасіння світла, відпочинок</u>

Таким чином, час духовної праці становить 6 годин 15 хвилин на добу, з яких спільні молитви — 4 години 15 хвилин. Час фізичної праці — близько шести годин за розкладом, але фактично інколи набирається до семи–восьми. Монастир — це величезне господарство, яке потребує значної праці. Адже брати мусять не тільки забезпечити себе, але й тих гостей (переважно духовного сану), котрі майже постійно прибувають до монастиря на покуту і відмолення гріхів, а тому до фізичної праці не залучаються, а перебувають на самоті у келії.

Великий лан жита, ділянки з різноманітною городиною, автотракторна діляниця з необхідним знаряддям та реманентом, кухня з допоміжними приміщеннями, підтримання чистоти у храмі (щоденно прибирається пилососом), жилих приміщеннях, прання та прасування одягу, білизни, — все це потребує великої праці; особливо враховуючи, що камедули носять виключно білі хабіти (верхній і нижній одяг), котрі завжди мають бути ідеально чистими. М'яса брати не їдять, корів і курей тримають для виробництва молока і яєць. Вся їжа братів є надзвичайно смачною, поживною, чистою і різноманітною.

Черниці і ченці далеко не всі й не завжди носять чорний одяг, але завжди сповнені радості виконання обов'язку за Божим покликанням — молитвою і працею для людей.

Культ чистоти, як фізичної так і духовної, — є основою їхнього життя. Постійно працюючи над собою, вони допомагають один одному досягти високого рівня святості думок, слів і вчинків, що виражається скупими, але справді душевними виявами любові до Бога і ближнього. Зі спокійною посмішкою на устах, мовчазні й відкриті, вони рано встають з радістю і ввечері засинають з чистою совістю. Цілий день перебувають у русі, виконуючи численні обов'язки, чергування та доручення, що розподіляються згідно із спеціальною табличкою, котра висить у храмі, а також за вказівками преора. Слово преора з усіх питань є остаточним і жодному оскарженню чи запереченню не підлягає; зрештою, правила поведінки для всіх є однаковими, а методи спілкування такими, що вказані втручання є рідкісними. Преора обирає вся спільнота таємним голосуванням на термін 5–6 років. Наймолодшому з братів — 25 років від народження, найстаршому — 92. Брат Роберт провів мене до підземелля храму, показав кам'яні ніші, де замуровано тіла померлих братів і, вказуючи на порожні отвори поряд, посміхаючись сказав: «Отут наші тіла чекає останній притулок, коли душі підуть до іншого світу».

Наші уявлення про старших і молодших тут повністю не відповідають реаліям. Брат, який виконує функції кухаря і має повно роботи біля печі та продуктів, закінчив Папську Академію і є видатним теологом. Значні заслуги та високий авторитет мають два брати похилого віку, які мають високий ступінь святості і тому провадять Священну Літургію та Причастя у храмі, але з огляду на свій стан здоров'я не можуть виконувати тяжкої роботи, а тому звичайнісінько чистять картоплю та миють посуд на кухні. Кожен із мешканців монастиря ходить до кухні по їжу сам, отримує у спеціальному похідному посуді і споживає у келії. Згідно з прийнятим порядком, їжу для гостей приносить черговий і залишає у спеціальній шафці на вході.

Незважаючи на велику зайнятість, більшість братів постійно вчаться заочно в навчальних закладах чи самостійно або провадять наукові студії. Ізолюваність їхнього життя не означає відриву від світових проблем. Судячи з численних розмов, брати є досконало інформованими про всі події у світі, а їхній багатий світогляд дає змогу робити глибокі аналітичні висновки і слушні прогнози.

Багато років мріяв про нездійсненне — прочитати листи св. Ігнатія Лойоли. Не вірячи, що це є можливим, про всяк випадок запитав; вже через п'ять хвилин, сповнений радості, з двома грубезними томами йшов до своєї келії. Тут поставлено так, аби кожен, хто перебуває у монастирі, мав якнайбільше часу для

обмірковування, для роботи над собою, для розкриття перед Богом. Ціна слів тут є надзвичайно високою, а мудрість та працьовитість — звичайною нормою життя. Увесь час, відведений розпорядком для роботи у келії, використовую на вивчення творів св. Ігнатія. Відчуваю від цього справжнє піднесення для душі і приємність для розуму, думаю над тим, як краще використати його творчу спадщину у нашому житті, шкодуючи, що ці мудрі і надзвичайно корисні твори є абсолютно невідомими для нашого народу.

...Прощання наше було зворушливим і стриманим, як і належить серед камедулів. Йдучи лісовою дорогою з монастиря, думав про братів, які залишилися за мурами, аби щодня просити Божого милосердя і мудрості для кожного з нас.

Щоби не схибити у технічному прогресі і правильно міряти тіла, людство тримає в особливих умовах зберігання еталони метра і кілограма.

Натомість, щоб правильно міряти наші душі, існує еталон людської чистоти, працелюбності, самовідданості і віри — Орден камедулів, серед яких мав виняткове щастя прожити частинку життя, багату на чудові відкриття.

(«Вечірній Київ», 16 серпня 1995 р.)